

अतिवादे ऽतितिचा च मात्सर्यमतिमानिता । अश्रद्धानता चैव तामसं वृत्तमिष्यते ।
 एवंविधाश्च ये केचित्लोकेऽस्मिन् पापकर्मिणः । मनुष्या भिन्नमर्थादास्ते सर्वे तामसाः सृताः ।
 तेषां योनीः प्रवक्ष्यामि नियताः पापकर्मिणां । अवाङ्मिरयभावाय तिर्यङ्मिरयगामिनः ।
 स्यावराणि च भूतानि पशवो वाहनानि च । क्रव्यादा दन्दशूकाश्च कृमिकोटविहङ्गमाः ।
 अण्डजा जन्तवश्चैव सर्वे चापि चतुष्पदाः । उन्मत्ता बधिरा मूका ये चान्ये पापरोगिणः ।
 मग्नास्तमसि दुर्वृत्ताः स्वकर्मकृतलक्षणाः । अवाक्स्त्रोतस इत्येते मग्नास्तमसि तामसाः ।
 तेषामुत्कर्षमुद्रेकं वक्ष्याम्यहमतः परं । यथा ते सुकृतान् लोकान् लभन्ते पुण्यकर्मिणः ।
 अन्यथा प्रतिपन्नास्तु विवृद्धा ये च कर्मिणः । स्वकर्मनिरतानाश्च ब्राह्मणानां शुभैषिणां ।
 संस्कारेणोर्द्धमायान्ति यतमानाः सलोकतां । स्वर्गे गच्छन्ति देवानामित्येषा वैदिकी श्रुतिः ।
 अन्यथा प्रतिपन्नास्ते विवृद्धाः स्वेषु कर्मसु । पुनरावृत्तिधर्माणस्ते भवन्तीह मानुषाः ।
 पापयोनिं समापन्नाश्चाण्डाला मूकचूचुकाः । वर्णान् पर्यायशश्चापि प्राप्नुवन्त्युत्तरोत्तरं ।
 शूद्रयोनिमतिक्रम्य ये चान्ये तामसा गुणाः । स्त्रोतोमध्ये समागम्य वर्तन्ते तामसे गुणे ।
 अभिष्वङ्गस्तु कामेषु महामोह इति सृतः । चक्षयो मुनयो देवा मुह्यन्त्यत्र सुखेभ्यः ।
 तमोमोहो महामोहस्तामिस्रः क्रोधसंज्ञितः । मरणं त्वन्धतामिहस्तामिस्रः क्रोध इष्यते ।
 वर्णतो गुणतश्चैव योनितश्चैव तत्त्वतः । सर्वमेतत्तमो विप्राः कीर्तितं वो यथाविधि ।
 को न्वेतद्ब्रूयते साधु को न्वेतत् साधु पात्यति । अतस्ते तत्त्वदर्शी यस्तमस्तत्त्वलक्षणं ।
 तमोगुणा बहुविधाः प्रकीर्तिता यथावदुक्तञ्च तमः परावरं । नरो हि यो वेद गुणानिमान् सदा स तामसैः सर्वगुणैः
 प्रमुच्यते ।

इति श्रीमहाभारते आश्वमेधिके पर्वणि अनुगीतापर्वणि गुरुशिष्यसंवादे षट्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३६ ॥

। ब्रह्मे वाच ॥ रजो हि वः प्रवक्ष्यामि यायातथ्येन सत्तमाः । निबोधत महाभागा गुणवन्तश्च राजसं ।
 संघातो रूपमायासः सुखदुःखे हिमातपौ । ऐश्वर्यं विग्रहः सन्धिर्हेतुवादो रतिः चमा ।
 बलं शौर्यं मदो रोषो व्यायामकलहावपि । ईर्ष्या पिशुनं शूद्रं ममत्वं परिपालनं ।
 बधवन्धपरिक्लेशाः क्रयो विक्रय एव च । निहन्त क्षिप्ति भिन्नीति परमर्थावकर्तनं ।
 उग्रं दारुणमाक्रोशः पराच्छद्रानुशासनं । लोकचिन्ताऽनुचिन्ता च मत्सरः परिपालनं ।
 मृषावादो मृषादानं विकल्पः परिभाषणं । निन्दा स्तुतिः प्रशंसा च प्रतापः परिधर्षणं ।
 परिचर्याऽनुश्रूषा सेवा दण्डा व्यपाश्रयः । व्यूहो नयः प्रमादश्च परिवादः परिग्रहः ।
 संस्कारा ये च लोकेषु प्रवर्तन्ते पृथक् पृथक् । नृषु नारीषु भूतेषु द्रव्येषु शरणेषु च ।
 सन्तापोऽप्रत्ययश्चैव व्रतानि नियमाश्च ये । आशीर्युक्तानि कर्माणि पौर्त्तानि विविधानि च ।
 स्वाहाकारो नमस्कारः स्वधाकारो वषट्क्रिया । याजनाध्यापने चोभे यजनाध्ययने अपि ।
 दानं प्रतिग्रहश्चैव प्रायश्चित्तानि मङ्गलं । इदं मे स्यादिदं मे स्यात् स्नेहो गुणसमुद्भवः ।